

LIIKENNE- JA VIESTINTÄVALIOKUNNAN MIETINTÖ 17/2006 vp

Hallituksen esitys laiksi sähköisten tienkäyttömaksujen keräämisjärjestelmistä

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 6 päivänä syyskuuta 2006 lähettänyt liikenne- ja viestintävaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi sähköisten tienkäyttömaksujen keräämisjärjestelmistä (HE 109/2006 vp).

Eduskunta-aloite

Valiokunta on käsitellyt esityksen yhteydessä — lakialoitteen tiemaksulaiksi (LA 41/2006 vp — Erkki Pulliainen /vihr ym.), joka on lähetetty valiokuntaan 17 päivänä toukokuuta 2006.

Asiantuntijat

Valiokunnassa on ollut kuultavana

- yli-insinööri Armi Vilkmán, liikenne- ja viestintäministeriö.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Elinkeinoelämän keskusliitto EK
- Linja-autoliitto
- Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry.

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITE

Hallituksen esitys

Laissa säädetään välttämättömistä teknisistä edellytyksistä sähköisten tienkäyttömaksujen keräämisjärjestelmien Euroopan yhteisön laajukselle yhteentoimivuudelle. Lailla pannaan täytäntöön yhteisössä annettu Euroopan sähköisten tienkäyttömaksujen yhteentoimivuusdirektiivi 2004/52/EY. Direktiivissä ja laissa määritetään tekniset perusvaatimukset, joilla yhteisössä nyt käytössä olevat ja tulevaisuudessa käyttöönotettavat järjestelmät ovat käyttäjän kannalta yh-

teensopivia. Lailla ei säädetä tienkäyttömaksuista.

Lakialoite

Lakialoitteeseen LA 41/2006 vp sisältyvässä lakiehdotuksessa säädetään raskaan liikenteen tieosuuskohtaisesta tiemaksujärjestelmästä. Lain soveltamisala käsittää ajoneuvot ja ajoneuvoyhdistelmät, joiden bruttopaino ylittää 12 tonnia. Laki on tarkoitettu määräaikaiseksi kokeilulaik-
si vuosille 2007—2009.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esityksen lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin.

Valiokunta korostaa, että sähköisten tienkäyttömaksujärjestelmien yhteentoimivuuden varmistaminen on suomalaiselle elinkeinoelämälle tärkeää käyttäjämaksujen yleistyessä eri maissa. Euroopassa on noin 25 000 kilometriä kaupallisia tulleita sekä lisäksi teitä, joilla raskas liikenne maksaa veroa tai muuta maksua. Kansainvälisissä kuljetuksissa on oltava mahdollista hoitaa maksujen keruu yhteensopivilla laitteilla maasta toiseen siirryttäessä eli periaatteessa jokaiseen ajoneuvoon tulisi asentaa vain yksi laite maksujen perintää varten.

Lakialoite

Valiokunta pitää lakialoitteessa ehdotettua raskaan liikenteen tieosuuskohtaista tiemaksujärjestelmän kehittämistä kannatettavana. Euroopan unionin liikennepoliitikassa tienkäyttömaksuilla pyritään kestävä kehitys huomioon ottaen järjestelmään, jossa infrastruktuurin käytöstä aiheutuvat kustannukset enenevässä määrin tulevat käyttäjien maksettaviksi. Valiokunta katsoo, että myös Suomessa tulee verotuksen painopistettä kehittää siten, että kaikki käyttäjät ovat vastaamassa käyttökustannuksista. Tienkäyttömaksujärjestelmässä myös ulkomaiset käyttäjät osallistuvat käyttämänsä infrastruktuurin kustannusten kattamiseen.

Kuljetusala pitää kuitenkin välttämättömänä, että kotimaisten kuljetusyritysten kokonaismaksut ja kokonaisverorasite eivät nouse mahdollisten tiemaksujen säättämisen myötä. Tämän näkemyksen mukaan tiemaksut on kompensoitava alentamalla samassa suhteessa yritysten muita veroja. Edelleen on esitetty, että tiemaksut on

korvamerkittävä ja palautettava tiestön edelleen kehittämiseen.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että lakiehdotuksessa esitetty tiemaksu on perustuslakivaliokunnan omaksuman tulkintalinjan mukaan vero ja siihen on sovellettava perustuslain 81 §:ssä verolle asetettuja vaatimuksia. Esitetyn kaltaisessa laissa on kyse kokonaan uuden tyyppisen veromuodon ja veronkantomekaniikan käyttöönotosta. Laissa tulee tarkasti määritellä, mitä velvoitteita ja oikeuksia eri osapuolille pitää kyseisenlaisessa verotuksessa asettaa. Verolaissa on säädettävä ainakin verovelvollisuudesta, veron perusteista ja oikeusturvasta. Siinä on säädettävä myös järjestelmästä huolehtivasta viranomaisesta ja järjestelmän toiminnallisista ominaisuuksista ainakin siltä osin kuin ne liittyvät suoraan verovelvollisen velvollisuuksiin.

Nyt käsiteltävänä oleva lakiehdotus ei valtiovarainministeriön ilmoituksen mukaan täytä kaikkia verolaille asetettavia vaatimuksia. Sen takia valiokunta esittääkin lakiehdotusta hylättäväksi ja katsoo, että raskaan liikenteen tieosuuskohtaista tiemaksujärjestelmää tule kehittää perusteellisen selvitys- ja valmistelutyön pohjalta hallituksen esityksen lakiehdotuksen asettamisessa puitteissa. Tämän vuoksi valiokunta esittää eduskunnalle hyväksyttäväksi lausuman, jossa edellytetään hallituksen ryhtyvän pikaisiin toimenpiteisiin raskaan liikenteen tieosuuskohtaisen tiemaksujärjestelmän luomiseksi (*Valiokunnan lausumaehdotus*).

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella liikenne- ja viestintävaliokunta ehdottaa,

että hallituksen esityksen lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana,

että lakialoite hylätään ja

että hyväksytään yksi lausuma (Valiokunnan lausumaehdotus).

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy pikaisiin toimenpiteisiin raskaan lii-

kenteen tieosuuskohtaisen tiemaksujärjestelmän luomiseksi.

Helsingissä 13 päivänä lokakuuta 2006

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Markku Laukkanen /kesk
vpj. Matti Kangas /vas
jäs. Mikko Alatalo /kesk
Saara Karhu /sd
Marjukka Karttunen /kok
Inkeri Kerola /kesk
Risto Kuisma /sd
Erkki Pulliainen /vihr

Pertti Salovaara /kesk
Arto Seppälä /sd
Timo Seppälä /kok
Harry Wallin /sd
Lasse Virén /kok
Raimo Vistbacka /ps
vjäs. Reijo Paajanen /kok
Lyly Rajala /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mika Boedeker.